

Regionaalministri xx.xx.xxxx käskkiri nr x Lisa 1

EELNÕU

xx.xx.xxxx

REGIONAALPOLIITIKA

programm 2024–2027

Sisukord

1. Programmi üldinfo.....	3
2. Sissejuhatus	3
3. Programmi mõõdikud ja rahastamiskava.....	5
4. Positiivsed arengud valdkonnas	6
5. Olulised tegevused	7
6. Programmi tegevused	9
Tegevus 1. Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng	9
Tegevus 2. Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine	14
Tegevus 3. Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine	17
Tegevus 4. Maatoimingute korraldamine	21
Tegevus 5. Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine	24
5. Programmi juhtimiskorraldus	27

1. Programmi üldinfo

Tulemusvaldkond	Tõhus riik
Tulemusvaldkonna eesmärk	Elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine
Valdkonna arengukava/	-
Programmi nimi	Regionaalpoliitika programm
Programmi eesmärk	Inimestel on kõikjal Eestis kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja meeldiv elukeskkond.
Programmi periood	4 aastat (2024–2027)
Peavastutaja (ministeerium)	Regionaal- ja põllumajandusministeerium
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Maa-amet

2. Sissejuhatus

TÕHUS RIIK					
Valitsuse toetamine (Riigikantslei)	Riigi rahandus (Rahandusministeerium)	Halduspoliitika (Rahandusministeerium)	Regionaalpoliitika (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium)	Finantspoliitika (Rahandusministeerium)	Arhiivindus (Haridus- ja Teadusministeerium)
Eesmärk: Toetada VV-d ja peaministrit valitsuse eesmärkide elluviimisel.	Eesmärk: Riigi rahandus on kestlik ja majandustsüklit tasakaalustav.	Eesmärk: Riigi haldusvõimekuse tõstmine riigihalduse kvaliteedi parandamise kaudu koos ressursside kasutamise tõhususe suurendamisega.	Eesmärk: Inimestel on kõikjal Eestis kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja meeldiv elukeskkond.	Eesmärk: Finantskeskkond on konkurentsivõimeline, usaldusväärne ja kestlikult toetav.	Eesmärk: Ühiskonna dokumentaalse mälu kestlik säilitamine, kasutamine ning kodanike õiguste tõendamine.

Joonis 1. Tulemusvaldkonna Tõhus riik programmid ja eesmärgid

Tulemusvaldkonna „Tõhus riik“ regionaalpoliitika programm hõlmab:

- 1) kohaliku omavalitsuse poliitika kujundamist ja regionaalhalduse koordineerimist;
- 2) ruumilise planeerimise ja jätkusuutliku maakasutuse edendamist kohalikul ning riiklikul tasandil;
- 3) regionaalpoliitika kujundamist ja regionaalarengu suunamist
- 4) Maakasutuse ja maatoimingute korraldamist
- 5) Ruumiandmete tagamist.

Kohalike omavalitsuste poliitika, maakasutuspoliitika, ruumilise planeerimise, maakasutuse ja maatoimingute korraldamine, ruumiandmete tagamine ning regionaalareng on seotud lisaks tulemusvaldkonnale „Tõhus riik“ ka kõigi teiste tulemusvaldkondade ja riigi arengut suunavate arengukavadega. Regionaalpoliitika programmi eesmärgid saavutatakse suures osas muude programmide (transpordipoliitika, ettevõtluspoliitika, maaelupoliitika jm) kaudu. Regionaalpoliitika programm hõlmab Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala meetmeid ja tegevusi. Regionaalpoliitika programmi abil tagatakse muude programmide regionaalselt tasakaalustatud elluviimine.

Regionaalpoliitika programm panustab peamiselt riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ „majandus ja kliima“, „ruum ja liikuvus“ ning „riigivalitsemine“ valdkonna vajalike muutuste saavutamisse.

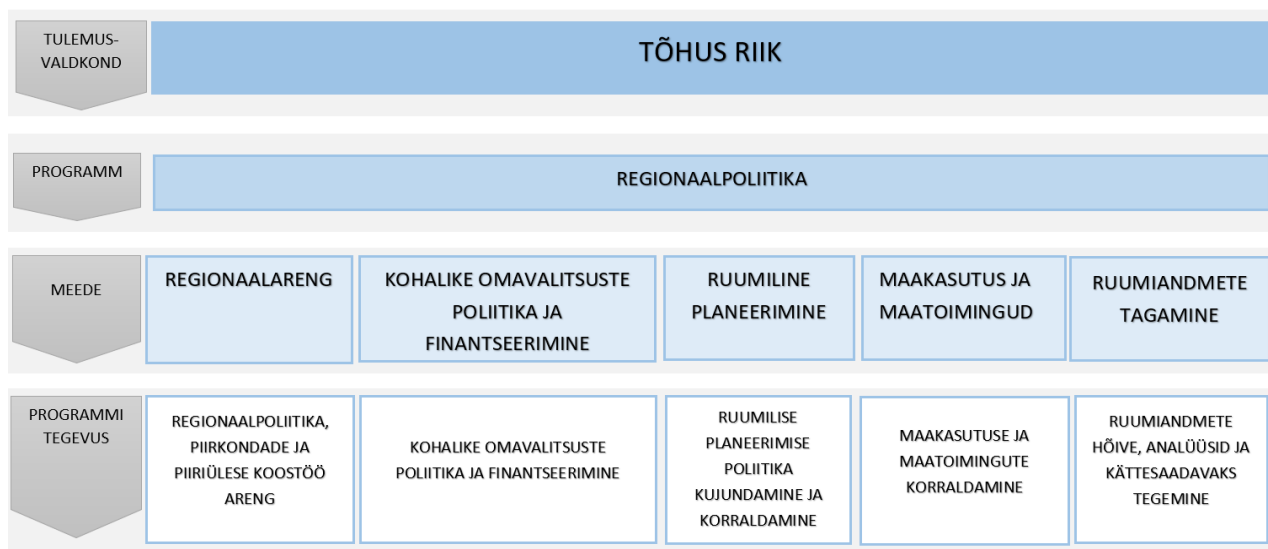
Seoses 2023. a toimuvate ministeeriumide vaheliste ümberkorraldusega lisandub regionaalpoliitika programmi kaks uut meetet.

Meede „**maakasutus ja maatoimingud**“ on seotud ruumilise planeerimise meetmega, sest maakasutust korraldatakse ruumilise planeerimise ja maatoimingute koosmõjus. Maa on piiratud ressurss, mille väärtus ajas kasvab, ühtlasi kasvavad ka konkurents maale ning nõudmised maaga seotud info ulatusele, kvaliteedile, kogumisele, kättesaadavusele ja kasutamisevõimalustele. Ühiskonnas toimuvate muutustega kohanemiseks on vaja järjest paindlikumaid maakasutuse suunamise ja ümberkorraldamise võtteid, et reageerida tekkivatele muutustele õigeaegselt, loovalt ja loodust säästvalt. Maa kui piiratud ressursi kasutusele on konkurents erinevate valdkonnapolitiitika eesmärkide ja huvigruppide vahel. Maaressurssi, sh riigi maareservi on vaja hoida ja hallata heaperemehelikult, mh väärtustades maa perspektiivset kasutust planeerimisprotsessi käigus.

Meede „**ruumiandmete tagamine**“ hõlmab asukohaga seotud andmete kogumist, hoidmist, töötlemist ja jagamist ning taristu riiklikku koordineerimist. Ruumiandmed on näiteks kaardid, ortofotod, kõrgusandmed, satelliitseire tulemused, maaüksuste piirid, aadressid, loodus- ja ehitatud keskkonna objektide andmed. Teenuseid saab luua ja andmeid otsuste tegemiseks riskasutada, kui andmed on ajakohased ning kogutud ühtsel korraldatud viisil. Asjakohased, ajakohased, usaldusväärsed ja kvaliteetsed e-teenustega kasutajasõbralikult kättesaadavad ruumiandmed aitavad hoida Eesti pärandit, kultuuri, keskkonda, julgeolekut ja turvalisust ning parandada riigi, selle erinevate piirkondade ja ettevõtete konkurentsivõimet. Ruumiandmetega on seotud ühiskonna kõik valdkonnad.

Programmi alusdokumendid:

- Eesti pikaajaline strateegia „Eesti 2035“
- Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2023–2027;
- Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“;
- Ruumilise planeerimise roheline raamat;
- Eesti regionaalse arengu tegevuskava;
- Ühtekuuluvuspoliitika fondide partnerluslepe ja rakenduskava perioodiks 2021–2027 ning perioodi 2021–2027 Interreg programmide programmdokumendid;
- Maakondade arengustrateegiad, maakonnaplaneeringud ning kohalike omavalitsuste arengukavad ja üldplaneeringud.

Joonis 2. Regionaalpoliitika programmi struktuur

3. Programmi mõõdikud ja rahastamiskava

Mõõdik	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2035
		Sihttase					
Harju maakonna elanike osakaal Eesti rahvaarvust, %, <=	46,1%	46,4%	46,8%	46,8%	46,8%	46,8%	46,8%
Väljaspool Harju maakonda loodud SKP osakaal Eesti SKPst, % , >=	-	35%	35%	35%	35%	35%	35%
Kohaliku omavalitsuse institutsiooni usaldusväärsus elanike seas, %, >	56.38%	58%	60%	60%	60%	60%	60%
Kinnisvara hindade regionaalne erinevus (Harju-, Tartu-, Pärnumaa vs ülejäänud Eesti keskmine, kordades), <=	4,5	5	5	5	5	5	5
Kohalike omavalitsuste kulude osakaal valitsussektori kuludest, %	24,2%	25%	25%	25%	30%	30%	30%

Programmi eelarve täitmise tegevuste lõikes, tuh eurot	2023*	Eelarve			
		2024	2025	2026	2027
Regionaalpoliitika programm	830 747	103 266	159 045	208 375	178 610
Tegevus: Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng	38 156	53 453	96 819	121 673	86 202
Tegevus: Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine	784 000	30 929	44 611	70 270	76 417
Tegevus: Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine	1 910	4 817	3 599	3 611	3 612

Tegevus: Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine**	3 660	7 725	7 690	7 240	7 056
Tegevus: Maakasutuse ja Maatoimingute korraldamine**	3 021	6 342	6 326	5 581	5 323

* Kajastab ainult alates 01. juulist 2023.a Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalasse liikunud vahendeid

** Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (KeMIT) osutab keskseid IT-teenuseid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisaladele, mille eelarve on kajastatud Keskkonnakaitse ja -kasutuse programmis 2024-2027.

Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö arengu tegevuse kulude eelarvest 99% antakse toetusteks regionaalsete erinevuste ühtlustamiseks. Vastavalt regionaalse arengu tegevuskavale töötatakse selle nimel, et tagada kõigi piirkondade ühtlane areng, rakendades nende eripäradest tulenevat potentsiaali. Nendeks sihipärasteks tegevusteks ja paremaks regionaalpoliitika elluviimiseks eraldatakse nii siseriiklikke kui ka Euroopa Liidu toetusi. Lisainfot kodulehelt: <https://agri.ee/regionaalareng-planeeringud/regionaalareng-ja-poliitika/regionaalpoliitika-kujundamine>

4. Positiivsed arengud valdkonnas

- **Haldusreformi elluviimisega** on loodud eeldusi arenguhüppe saavutamiseks omavalitsuste võimekuses, teenused on kättesaadavad ja muutunud kvaliteetsemaks.
- **Piiriülene koostöö:** nii Eesti piirkondade edukus kui ka riigi terviklik areng sõltuvad üha enam meie aegruumilisest ja funktsionaalsest seotusest ning koostööst Euroopa muude piirkondade ja tuumaladega. Interreg koostööprogrammide kaudu rahastati aastatel 2007–2014 319 Eesti osalusega projekti. Perioodi 2014–2020 kestel rahastati 345 Eesti osalusega koostööprojekti ning ka Eesti juhtpartnerite arv on samuti märgatavalt kasvanud. 2023. a juuli seisuga kõik perioodi 2021-2027 Interreg programmid on käivitunud v.a Interreg NEXT Eesti-Vene programm, mille ettevalmistamine on 2022. a lõpetatud Venemaa sõjalise agressiooni tõttu Ukraina vastu.
- **Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 regionaaltoetuste ettevalmistamine** on olnud plaanitud mõnevõrra hilisem, kuid kõige suuremate eelarvetega meetmete ettevalmistused õnnestus 2022. aastal valdavalt lõpule viia ning 2023. aasta juuli seisuga on rakendatavate meetmete toetusmahust üle ¾ kehtestatud toetuse andmise tingimused kinnitatud ning meetmete taotlusvoorud avatud.
- **Ruumilise planeerimise valdkonna** probleemkohad ja võimalikud lahendused on kirjeldatud 2019. aastal valminud ruumilise planeerimise rohelises raamatus ning 2021. aastal koostamisel olnud Vabariigi Valitsuse juures töötanud rohepoliitika ekspertrühma aruande ruumiplaneerimist käsitlevas osas¹. Parenduste elluviimine toimub ruumilise planeerimise poliitika ja praktika suunamise kaudu ning vajalikke arendusprojekte ellu viies.
- **Eesti arengut toetavad** 2022. aastal kehtestatud [Eesti mereala planeering](#) ja Ida-Viru maakonna joonehitise teemaplaneering ["Uus-Kiviõli kaevanduse logistikataristu asukohavaliku kavandamine"](#). Lisaks valmistati ette riigile oluliste ehitiste, sh tuuleparkide

¹ <https://www.valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/rohepoliitika>

kiiremat arendamist võimaldavad planeerimisseaduse muutmise eelnõud (muudatused jõustusid 17.03.2023).

- 2023. aastal viidi Rahandusministeeriumi regionaalvaldkond ning Keskkonnaministeeriumi valitsemisel tegutsenud Maa-amet ühtse juhtimise alla Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse. See loob head võimalused valdkondade tegevustes suurema sünergia loomiseks strateegilisel tasandil nii ühtse maakasutuspoliitika väljatöötamisel ja rakendamisel ühendades ruumiplaneerimise ja maatoimingud.
- **Maa väärtuse andmete ajakohastamiseks** viidi 2022. aastal Maa-ameti poolt läbi maa korraline hindamine. Seaduse muudatuse tulemusena hakkavad korralised hindamised toimuma regulaarselt iga nelja aasta tagant.
- **Võeti vastu Riigivaraseaduse (RVSi) muudatuste pakett, mis jõustus aprill 2023.** Muudatused on kantud soovist lihtsustada ja kiirendada riigi ja KOV-ide omavahelisi maatehinguid ning kontrollimehhanismi asemel suurendada ühiste huvidega arvestamist ja koostööd.

5. Olulised tegevused

- **Regionaalse arengu tegevuskava rakendamine:**
 - EL 2021–2027 struktuurivahendite majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgil regionaalarengu toetusmeetmete elluviimine.
 - Interreg programmide 2021–2027 elluviimine.
 - Erinevate ministeeriumide poolt välisvahenditest rahastatavate toetusmeetmete väljatöötamisel ja elluviimisel nende regionaalse mõju koordineerimine ja piirkondlike eripäradega arvestamine, et tagada nende toetav mõju regionaalse ebavõrdsuse vähendamisele, avardada piirkondlikke arenguvõimalusi ja parandada sealsete ettevõtete konkurentsivõimet.
- Piirkondade arenguerinevuste tasakaalustamisele ja regionaalsete eripäradega arvestamisele suunatud **regionaalsete arengulepete ja nõukogude pilootprojektide** läbiviimine (Lõuna-Eestis ja Kesk-Eestis), mis toetab regionaalse arengu tegevuskava rakendamist.
- **Kohalike omavalitsuste võimekuse ja kompetentside arendamine**, omavalitsuste vahelise koostöö ning kohaliku ja keskvalitsuse partnerluse tugevdamine, detsentraliseerimine ja selle toetamiseks kohalike omavalitsuste rahastamise põhimõtete muutmine ning kohalike omavalitsuste rolli suurendamine kohaliku ettevõtluskeskkonna arendamisel.
- Kohaliku omavalitsuse arengu **tulevikustsenaariumite koostamine**, mille raames viia läbi omavalitsusmudeli uuendamisele suunatud tegevusi (regulaarsed arutelud, katseprojektid, uuenduslike lahenduste kogemustest õppimine, uute trendidega arvestamine jm).
- Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse uue redaktsiooni esitamine Vabariigi Valitsusele.
- Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, kui **ruumilise planeerimise kompetentsikeskus**, panustab läbi eri- ja teemaplaneeringute ning uuringute transpordi, keskkonna ja regionaalpoliitika programmide täitmisesse (nt Rail Baltic raudtee, Haljala-Kukruse 2+2 maantee, Liivi lahe meretuulepargi elektriühenduse ja Tallinna ringraudtee riigi eriplaneeringud ning Pärnu jõe ning Harju, Rapla ja Pärnu maavarade maakonna

teemaplaneeringud, uue üleriigilise planeeringu „Eesti 2050“, mille aluseks on alusuuring „Trendide ruumilise mõju analüüs“).

- Tegevused **ruumilise planeerimise tõhustamiseks** – planeeringute digipöörde elluviimine (sh planeeringute ruumiandmete kättesaadavuse tagamine, menetluste tõhustamine digilahendustega) koos asjakohaste õigusaktide muudatustega planeerimise lihtsustamiseks.
- Reorganiseeritakse senine ruumilise planeerimisega tegelevate ametkondade struktuuriüksused ühtseks maa- ja ruumiametiks (VVTP punkti 5.4.1). Ruumiloomelise valdkonna ümberkorraldamise eesmärgiks on moodustada amet, mis on asjatundlik partner nii Eesti inimestele, kohalikele omavalitsustele, ettevõtjatele kui ka teistele riigiasutustele ja seda ka rahvusvaheliselt. MARU on maa- ja ruumivaldkonna kompetentsikeskus, kus on valdkonna terviklik juhtimine ja kujundamine. Ühendameti moodustamine toimub liites eeskätt maa- ja ruumiloomelise tegelevate asutuste funktsioonid, ühtlasi uuendades terviklikult struktuuri, identiteeti kui ka organisatsioonikultuuri.
- **Kehtestatakse riigi reservmaa säilitamise põhimõtted ja reservmaaks määramise kord**, mille toel loouakse terviklik ülevaade erinevatest avalikest huvidest ja vajadustest, säilitamist vajavatest maadest ja riigile mittevajalikest maadest, mida võib müüa või välja pakkuda vahetusmaana.
- **Koostatakse analüüs ja ettepanekud** linnades ja asulates kasutuses mitte oleva riigimaa võõrandamise võimaluste kohta KOV-le ettevõtluse, kogukondlike ja avalike huvide täitmise eesmärgil. (VVTP p7.1.7)
- **Valmistatakse ette ja viiakse läbi 2026 aasta korraline hindamine.** Vajadus on arendada edasi automaatseid hindamismudeleid, kuna meetodikas on kasutamata võimalusi, mis vajavad täiendavaid analüüse (näiteks tootmismaade ja taristute hindamine), masinloetavate andmete arendusi (planeeringute andmed, tehinguregistri arendused).
- **Jätkatakse avalikes huvides maade omandamist raudteede ja roheenergia taristute arendusteks.** Selleks jätkatakse digitaalsete maateenuste väljaarendamist ja sidumist hindamismudelitega.
- **Jätkatakse maakatastri andmete kvaliteedi parandamist ja katastri kaasajastamist.** Maareformi käigus kanti maad katastrisse kiiresti ja ebatäpsete kaardandmete alusel, seetõttu on katastriandmete kvaliteet ebahühtlane. Uutele digitaalsele katastrilahendustele üleminek loob eeldused kiiremaks andmete parandamiseks.
- **Seatakse uued maapoliitilised suunad** ja arendatakse maakasutuspoliitikat terviklikult. Senise maapoliitika tegevus – maareformi eesmärgid on suures osas täidetud, vajalik oleks kokku leppida uutes maakasutuspoliitika põhimõtetes.
- **Geo3D võimekuse suurendamine.** Ebapiisav 3D-võimekus ning 3D-andmete puudumine või kehv kvaliteet on fundamentaalne probleem ja arengu piiraja kõigile ruumiandmete kasutajatele nii avalikus kui erasektoris. Jätkuma peab aeromöödistusliku andmehõive ja kaarditoodete üleminek kolmemõõtmeliseks selliselt, et riiklikud registrid ja eratarbijad saaksid uutele 3D- mudelandmetele tuginedes paremini osutada teenuseid ja katta ühiskonna kasvavaid vajadusi kvaliteetsete ja tegelikkust adekvaatselt kujutavate ruumiandmete järele.
- **Ruumiandmete teenuste loomise analüüsi ja automatiseerimise võimekuse suurendamine läbi AI (tehisintellekt) kasutuselevõtu.** Aluseks võetakse avaandmete kirjeldused.

- **GNSS asukoha määrangusüsteemi tugijaamade võrgu uuendamine** tagab stabiilsuse Eesti geodeetilise süsteemi haldamise ja georefereeringu jälgimise juures, mis tagab geodeetiliste andmete kättesaadavuse. Geodeetilised punktid on vajalikud selleks, et nende koordinaatide abil looduses täpselt määrata mistahes objekti asukoht.
- **Andmeomanike nõustamine ja abistamine** Euroopa Ühenduse INSPIRE avaandmete direktiivi rakendamise juures. Selleks avalikustatakse ja tehakse kättesaadavaks Eesti geoportaali kaudu Eesti riigi ja kohalike omavalitsuste ning teiste avalik-õiguslike juriidiliste isikute haldusalas olevad INSPIRE direktiivi nõuetele vastavad ruumiandmed ja ruumiandmeteenused.
- **ESTHub'i satelliitandmete kasutuse laiendamine.** Hetkel on andmete kasutajate hulgas lisaks avalikule sektorile ka kasutajaid haridus- ja erasektoris, nii Eestis kui ka teistes balti riikides. Riiklik satelliitandmete keskus ESTHub töötleb ja vahendab Euroopa Liidu kaugseire programmi Copernicus raames orbiidile saadetud Sentinel satelliitidelt pärit andmeid Eesti ja lähialade kohta.

6. Programmi tegevused

Meetmete kirjelduses kasutatud sümbolite tähendused: Väljakutsed; Uuringud ja analüüsid; Projektid; IT-arendused; Koolitused; Pidevad tegevused

Meede 1. Regionaalareng								
Tegevus 1. Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng								
Eesmärk:	Riigi arengudokumentides määratud regionaalse arengu eesmärkide saavutamise ning regionaalmeetmete mõjus ja nõuetekohane elluviimine.							
Mõõdik	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
				Sihttase*				
Maakondade SKP kasv (15/15, kõigis maakondades)	6/15	15	-	15	15	15	15	15
Keskmete sissetulekute kasv kõigis maakondades suurem kui THI muutus (15/15), %	14/15 (Läänemaa I <-0,4%)	15/15	-	15/15	15/15	15/15	15/15	15/15
Regionaalarengu toetusmeetmete eesmärkide saavutamise tase (täpsem indeks vajab väljatöötamist), %	82-100% (2023.a sihttasemest); 95-100% (2020.a vaheeesmärkidest)	92-100% (2023.a sihttasemest)	95-100% (2023.a sihttasemest)	100%	-	-	-	-

Kasusaanud ettevõtete arv	10369	13560	15758	2410	2410	-	-	-
Toetuste kaasabil loodud töökohtade arv	1563	1918	1944	1950	1950	-	-	-
Elukeskkonda arendavate toetuste maht, m€	27	43	48	35	35,3	-	-	-
Piiriülese koostöö programmides osalevate Eesti partnerite arv (kodanikuaktiivsuse näitaja)	400	406	-	200	300	-	400	-

* Paljud näitajad seotud lõppeva 2014-2020 perioodi meetmetega, mistõttu viimane sihttase 2023/2024. Meetmetega seotud programmi mõõdikud muutuvad järgmise programmi uuendamisega.

Tegevused:

Väljakutsed:

 Arvestades Eesti territooriumi väiksust on Eesti-sisesed piirkondlikud erinevused ülejäänud ELi ja OECD riikidega võrdluses suured. Märgatavat nihet territoriaalselt ühtlasema arengu suunas viimastel aastatel toimunud ei ole. Piirkondlikud erinevused on viimastel aastatel mõnevõrra vähenenud nii töajõus osalemise määra, suhtelise vaesuse määra kui keskmiste sissetulekute osas. Ka rändesaldos on viimastel aastatel olnud piirkonniti märgata üksikuid positiivseid arenguid, kus rahvastik rände arvult mõnel aastal kasvanud (nt Hiiu, Saare, Pärnu maakond), ja mitmes maakonnas ka teatud maaliste asustuspriirkondade puhul. Muudes olulisemates sotsiaalmajanduslikes arengunäitajates viimastel aastatel piirkondlike erinevuste vähenemist märgata ei ole.

 Valdkonnapoliitikate regionaalse mõju koordineerimisel on puudujääke. Tasakaalustatud regionaalarengu saavutamiseks on vaja, et ministriumid kaaluksid ja suunaksid teadlikult oma tegevuse mõju regionaalarengule. Välja kujunemata on tegelik praktika pikaajalises strateegias "Eesti 2035" käsitletud regionaalsete arenguvajaduste lahendamiseks, mõõdikute piirkondlike erisuste alusel valdkonna arengukavade ja programmide eesmärgipüstituse täpsustamiseks ning strateegia Vabariigi Valitsuse tegevuskavas kokku lepitud tegevuste elluviimiseks valdkondlike programmide alusel.

 Välisvahendite toetusmeetmete regionaalse mõju suurendamiseks on 2021–2027 perioodiks loodud vajalikud õiguslikud ja arengudokumentidest lähtuvad eeldused, kuid tuge ja suunamist vajab ministriumite ametnike ning rakendusüksuste töötajate valmisolek ja oskus otstarbekalt ja mõjusalt siduda valdkonnapoliitilisi ning regionaalpoliitilisi eesmärke. Sageli ollakse küll teadlik oma valdkonna regionaalsetest erisustest, kuid ei nähta enda tegevusel seoseid nende tekkimise ega leevendamise ega.

Tegevused:

Regionaalpoliitika kujundamine

Regionaalpoliitika peamine eesmärk on aidata kaasa järgmiste tulemuste saavutamisele:

- piirkondade majandusarengu ja hõive tugevnemine;

- teenuste parem kvaliteet ja kättesaadavus toimepiirkonna keskustes;
- maapiirkondade kohandamine väheneva ja vananeva rahvastikuga, inimeste tagasipöördumise soodustamine väljapoole pealinna piirkonda;
- suuremate linnapiirkondade jätkusuutlik areng;
- piirkondliku ja kohaliku tasandi arendustegevuse tugevnemine; aktiivsem piiriülene arenduskoostöö kohalikul ja regionaalsel tasandil.

! [Regionaalse arengu tegevuskava](#) (integreerituna Ida-Virumaa ja Kagu-Eesti tegevuskavadega) elluviimise seire ühildatuna pikaajalise strateegia "Eesti 2035" regionaalsete sihtide ja muutuste edenemise seirega.

! Euroopa Liidu 2021–2027 perioodi struktuurivahendite ning taaste- ja vastupidavusrahastu meetmete ettevalmistamisel eelnõude koostajate juhendamine ja nõustamine [toetuste regionaalsete mõjude](#) teadlikuks suunamiseks.

! 2024. aasta alguseks on käivitunud kõik regionaalvaldkonna **EL ühtekuuluvuspoliitika toetusmeetmed**.

! 2023. aastal jätkame **Interreg programmide** elluviimisega ning lõplikult selgub ELi välispiiri toetamiseks eraldatud ERFi vahendite kasutamismudel.

! Uuendatud riigieelarveliste toetusmeetmete rakendusmehhanism kehtib 2023-2027. aastani, pärast mida vaadatakse regulaarse ülevaatus käigus kõigi programmide eesmärgid, eelarvejaotus ja jätkumine aktuaalsetest regionaalarengu väljakutsetest lähtuvalt taas üle.

 [Maakondlike arendusorganisatsioonide](#) nõustamine maakonna arengustrateegia koostamisel ja elluviimisel.

 [Võrgustikutegevused](#) maakondlike arendusorganisatsioonide, suuremate linnade arendusjuhtide, kohalike omavalitsuste arendusjuhtide omavahelise kogemuste vahetuse soodustamiseks ning teabe jagamiseks.

 Kesksetl korraldatud koolitus- ja arendustegevused maakondliku ja kohaliku tasandi arendusvõimekuse parandamiseks, ekspert- ja rakkerühmade ellukutsumine riigi ja KOVide ühiste väljakutsete lahendamiseks. 2024. aastal viiakse lõpule **arenguprogrammid omavalitsusjuhtidele ja kohalike omavalitsuste finantsjuhtidele**, jätkub 2022. aastal käivitunud ettevõtluskeskkonna arengu programm, käivituvad KOV personalijuhtide koolitus- ja võrgustikutegevused, planeeringute alased koolitused ning KOV koostöö nõustamine.

 Osalemine **valdkondlike strateegiliste dokumentide koostamisel**, et tagada piirkonniti erinevate arenguvajaduste ja -väljakutsetega parem arvestamine.

 Valdkonnapoliitika elluviivate õigusaktide eelnõude [regionaalsete mõjudega arvestamise](#) kontroll ning koostajate nõustamine mõjude varasema ja sisulisema arvestamise soodustamiseks.

Osalemine rahvusvahelistes koostöövõrgustikes ning valdkondlike EL ja OECD [töörühmade](#) tegevuses.

Vajaduspõhised statistikapäringud ja analüüsid regionaalarengu suundumiste seireks.

Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021-2027 piirkondliku elu- ja ettevõtluskeskkonna meetmete tulemuslikkuse hindamine (2025-2026).

Maakondliku arendustegevuse uuring (võimalik, alates 2025).

Piirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonna meetmete kujundamine

Piirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonna meetmeid rahastatakse Euroopa Liidu struktuurivahenditest, taaste- ja vastupidavusrahadest (RRF) ja riigieelarvest. Rahandusministeeriumi ülesandeks on toetusmeetmete kavandamine, toetuse andmise tingimuste kujundamine ning elluviimise ja tulemuste seire. Toetusmeetmete rakendamisel on peamiseks partneriks Riigi Tugiteenuste Keskus, kes täidab enamiku meetmete puhul rakendusüksuse rolli. Lisaks Riigi Tugiteenuste Keskusele võivad rakendusüksuseks olla mõnel juhul ka maakondlikud arendusorganisatsioonid, maakondlikud arenduskeskused või muud partnerid vastavalt toetuse spetsiifikale.

Riigi [toetusmeetmed](#) piirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamiseks on:

- toetused kohaliku omavalitsuse hoonete energiasäästu edendamiseks (kasvuhoonegaaside kvootide müügi vahendid, Moderniseerimisfond);
- maakondliku arendustegevuse toetus ühiselt täidetavatele ülesannetele;
- toetus maakonna arengustrateegiate elluviimiseks;
- toetus hajaasustuse majapidamistele (hajaasustuse programm);
- toetus kohaliku omaalgatuse edendamiseks (kohaliku omaalgatuse programm);
- väikesaarte programm;
- Ida-Virumaa programm;
- Kagu-Eesti programm kolme maakonna ühiste prioriteetide toetamiseks;
- toetus Setomaa ja Peipsiveere piirkonna elujõulisuse suurendamiseks;
- toetus VKEde konkurentsivõime tugevdamiseks Kagu-Eestis (ERF);
- toetus ettevõtluskeskkonna ja maakondlike teenusvõrgustike arendamiseks (ERF);
- toetus maakondlikele arenduskeskustele nõustamisteenuse pakkumisel ja VKEde võimekuse kasvatamisel (ERF);
- toetus avalike teenuste ümberkorraldamiseks ja linnaruumi arendamiseks (ERF);
- toetus kohaliku ja piirkondliku arendustegevust toetavatele uuringutele, ekspertiisidele ja pilootprojektidele (ERF);
- toetus Ida-Virumaa linnapiirkondade arendamiseks (ERF);
- toetus suuremates linnapiirkondades nutikate lahenduste toetamiseks (ERF);
- toetus KOVide investeeringutele jalgratta- ja/või jalgteedesse (RRF, Ühtekuuluvusfond);
- toetus õiglast üleminekut võimaldavatele piirkondlikele algatustele Ida-Virumaal (õiglase ülemineku fond, ÖÜF);

- toetus Ida-Viru KOV investeeringutele ülemineku mõjude leevendamiseks (ÕÜF);
- toetus KOVidele tuuleenergia kasutuselevõtu kiirendamiseks (RePowerEU) .

Toetusmeetmete puhul on sihiks maakondlike arendusorganisatsioonide vastutuse ja otsustusõiguse järkjärguline suurendamine ning killustatuse vähendamine, seda nii uute meetmete kujundamisel kui vajadusel ka seniste toetusmeetmete ümberkorraldamisel.

Piiriülese koostöö edendamise meetmete kujundamine

Kohaliku, regionaalse ja riikliku tasandi piiriülest koostööd toetatakse põhiliselt Euroopa territoriaalse koostöö ja Euroopa naabruspoliitika piiriülese koostöö programmide kaudu, mis rahastatakse ERFi, Euroopa Liidu väliskoostöö ja riigieelarve vahenditest.

Eesti osaleb seitsmes Euroopa territoriaalse koostöö ehk **Interreg programmis**, mille raames toetatakse koostööd:

- piiriüleselt: Euroopa Liidus - Eesti-Läti, Kesk-Läänemere programmid
- riikide vahel: Läänemere piirkonna programm;
- piirkondade vahel: Interreg Euroopa, URBACT III, ESPON 2020, INTERACT III programmid.

Eesti ELi välispiiri (Eesti-Vene) programmi kahepoolne rakendamine on alates Vene-Ukraina sõja algusest peatatud, kuid Eesti partnerid saavad oma projektitegevustega jätkata, 2022. a novembrist jõustus uus ELi määrus, mis võimaldab häiritud piiriülese koostöö programmide tegevust leebemate tingimustega jätkata ja need ühepoolset lõpule viia.

Perioodil 2021-2027 jätkavad kõik **seitse Interreg programmi**. Kesk-Läänemere, Läänemere piirkonna, Interreg Euroopa programmides on läbiviidud kaks taotlusvooru. 2023. a juunis tehti esimese taotlusvooru rahastamisotsused URBACT ja Eesti-Läti programmide seirekomiteed. Interreg NEXT Eesti-Vene programmi ettevalmistamine on peatatud Venemaa agressiooni tõttu Ukraina vastu ning programmile eraldatud Eesti ERFi vahendid suunatakse ümber Eesti-Läti ja Kesk-Läänemere programmidesse.

Interreg programme viivad ellu koostöös teiste riikidega erinevates riikides asuvad institutsioonid. Programmi otsused langetatakse konsensuslikult seirekomiteedes, mille liikmeteks on erinevad ministriumid, regioonid (omavalitsusliitude esindajad) ja sotsiaal-majanduslikud partnerid (nt Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Eesti Vabaühenduste Liit).

Eesti-Läti programmi ja Eesti ELi välispiiri programmi rakendamise eest vastutab Eesti riik ning nende programmide korraldusasutus ja tehnilised sekretariaadid asuvad Riigi Tugiteenuste Keskuses.

Finantskontrolli teostamine projektipartnerite üle on iga programmis osaleva riigi kohustus. Kontrolli läbimine on eelduseks programmide vahendite väljamaksmiseks Eesti toetuse saajatele. Eestis täidab finantskontrolli funktsiooni Riigi Tugiteenuste Keskus.

Postsideteenuse kujundamine

2023. aastal võtame üle postside valdkonna ning töötame välja postside arengut puudtava tegevuskava

2023. aastal alustame Postiseaduse muudatuse ettevalmistamist.

Tulemus: Kõikide Eesti piirkondade arengueeldused on majanduskasvuks kasutatud, mida näitab SKP ning keskmiste sissetulekute kasv igas piirkonnas ning kõigis piirkondades pidevalt paranev elukvaliteeti tõstvate hüvede kättesaadavus. Saavutatakse riigi arengudokumentides määratud regionaalse arengu eesmärgid. Regionaalmeetmete rakendamisel on võimalikult suur mõju regionaalpoliitika eesmärkide saavutamisele ning meetmete abil saavutatakse mahajäänudate piirkondade areng.

Meede 2. Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine						
Tegevus 2. Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine						
Eesmärk:	Võimekas, elanikele kvaliteetseid teenuseid tagav, finantsiliselt kestlik kohalik tasand ja toimiv kohaliku omavalitsuse korraldus					
Mõõdik	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Sihttase					
KOV teenustega rahulolu, >	60,7	61	61	61	61	61
KOV teenustega rahulolu piirkondlikud erinevused: KOV teenustega rahulolu näitaja 10% kõrgeima ja 10% madalaima hinnanguga KOV-de vahe, <=	24,8	25	25	25	25	25
Riigieelarvest KOV-de sihtotstarbeliste toetuste (sh toetusfond) osakaal KOV-de põhitegevuse tuludest, %	-	24%	10%	10%	10%	10%
Tasandusfondi mittesaavate KOVide ja tasandusfondi saavate KOVide põhitulu (tulumaks ja maamaks) elaniku kohta erinevus kordades	1,27	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20
Finantsraskustes KOV-de arv	0	0	0	0	0	0

Tegevused:

Väljakutsed:

 Eesti riigi vähene detsentraliseeritus võrreldes Põhjamaadega. Eesti omavalitsuste osakaal valitsussektori kuludes on poole väiksem (24%) kui meile eeskujuks olevates Põhjamaades (valdavalt 40% ja rohkem) või teistes OECD riikides. Haldusreformi eesmärk oli suuremate ja tugevamate omavalitsuste loomine. Haldusterritoriaalse reformi järel on järgmiseks oluliseks väljakutseks omavalitsuste otsustusõiguse suurendamine ja selleks riigilt kohalikule tasandile täiendavate ülesannete üleandmine ning seeläbi omavalitsuste tulubaasi suurendamine.

 Kohalike omavalitsuste vähene koostöö teenuste osutamisel ja regionaalses arendustegevuses. Kuigi haldusreformi tulemusena omavalitsuste haldusterritooriumid suurenesid, on meil jätkuvalt omavalitsuslikke ülesandeid, mida oleks mõistlik täita omavalitsuste koostöös – näiteks erivajadustega laste haridus, teatud sotsiaal- ja haridusteenused jne. Kohalike omavalitsuste enda rahaline panus ühiselt täidetavate ülesannete täitmiseks on vähene, olulisel määral sõltutakse riigilt laekuvast maakondliku arendustegevuse toetusest. Lisaks peab suurenema üleriigilise omavalitsusliidu roll kohalike omavalitsuste IT- ja personaliarenduste koordineerimisel ja muude keskselt omavalitsustele pakutavate toetavate tegevuste korraldamisel.

 Suurendada tuleb kohaliku omavalitsuse rolli ettevõtluskeskkonna arendamisel. Selleks, et tagada riigi ühtlane majanduslik areng ning elanike heaolu ka väljaspool Harjumaad, on oluline laiendada kohalike omavalitsuste motivatsiooni ja tegevusi ettevõtluskeskkonna arendamisel.

 Kohaliku omavalitsuse valmidus kaasas käia ühiskonna ja riigi arengust tulenevate väljakutsetega, näiteks teenuste tagamine arvestades inimeste kasvavat mobiilsust, asümmeetrilise detsentraliseerimise rakendatavus Eesti õigusruumis, kohaliku demokraatia ja juhtimise uued väljakutsed, rohepööre. See eeldab pikemas perspektiivis nii omavalitsuste demokraatliku olemuse, teenuste tagamise kui ka territoriaalsuse ümbermõtestamist.

 Kohalike omavalitsuste võimekus on ebahütlane. Väiksemates omavalitsustes ei ole võimalik tagada kõiki vajalikke kompetentse piisaval tasemel. Omavalitsuste jätkuvaks tugevdamiseks ja teenuste osutamise võimekuse parandamiseks saab üheks meetmeks olla kohalike omavalitsuste edaspidine **vabatahtlik ühinemine**. Vabatahtlikku ühinemist toetaks omal algatusel ühinevatele omavalitsustele riikliku ühinemistoetuse taastamine.

 Kohalike omavalitsuste finantsautonoomia on OECD riikide seas kõige madalam. Väga madal finantsautonoomia on oluline riskitegur KOVide eduka toimimise tagamisel. Peamiseks puuduseks on piiratud võimalus KOVidel jaotada ressursse vastavalt kohapealsetele vajadustele ja olukorrale. Uuringute kohaselt töötavad KOVid kõige tõhusamalt siis, kui elanikud maksavad kohalike teenuste eest läbi kohalike maksude ja tasude. Finantsautonoomia suurendab avalikku vastutust pakutavate teenuse osas, kuna võimaldab leida tasakaalu avalike teenuste soovide ja selle eest makstavate maksude vahel.

Tegevused:

Kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse poliitika kujundamine

 Toetada **detsentraliseerimise** pikaajalises plaanis kavandatud tegevuste elluviimist.

 Soodustada ja toetada **KOV koostöös ülesannete täitmist** (toetusmeetmed, juhendid jms), sh suurendada Eesti Linnade ja Valdade Liidu rolli KOV koostöö arendamisel.

 Kujundada kohaliku ja regionaalse mõjuga **valdkondlike poliitikate koordineerimismehhanismid** regionaalsel tasandil.

 Tagada **regulaarne andmete uuendamine** (sh KOVide küsitlus ja elanike rahulolu uuring²) minuomavalitsus.fin.ee veebilehel.

 Taotleda vahendeid ja valmistada ette regulatsioon kohalike **omavalitsuste vabatahtlike ühinemiste toetamiseks**;

 Koordineerida ministriumite vahelise **KOV inimvara arendamise** võrgustiku tegevust ja tegevuskava elluviimist;

 Uuendada **kohaliku omavalitsuse korralduse seadust** ning koostada KOV tulevikustsenaariumid aastaks 2035;

 Viia läbi **regionaalsete arengulepete ja regionaalsete nõukogude pilootprojekt**;

 Toetada **KOV IT arenguid** Eesti Linnade ja Valdade Liidu kaudu.

Tulemus: Eestis on võimekas ja hästi korraldatud, kohalikele elanikkonnale kvaliteetseid teenuseid tagav kohalik tasand, mida usaldab üle 60% elanikest.

Kohalike omavalitsuste finantseerimise ja finantsjuhtimise poliitika kujundamine

Tegevusega tagatakse kohalikele omavalitsustele rahalised vahendid summas, mille arvutamisel arvestatakse nende geograafilisi, demograafilisi ja sotsiaal-majanduslikke erinevusi, et tagada omavalitsuste stabiilne finantsseis ja finantsraskuste tekkimise riskide ennetamine, kestlik finantsjuhtimine kõikides etappides ning läbipaistev ja adekvaatne finantsinformatsioon selleks, et omavalitsused suudaksid jätkusuutlikul moel elanikele kohalikke avalikke teenuseid pakkuda.

Keskendumine tulemuste saavutamisele ja teenuste paremaks muutmisele käib samaaegse maksuautonoomia ja rahastamise sihtotstarbe vähendamisega.

 Suurendada **kohalike omavalitsuste finantsautonoomiat** ülesannete täitmise tõhususe ja kvaliteedi parandamiseks,

- andes sihtotstarbelised toetused kohalike omavalitsuste tulubaasi ja jaotades vahendid tulumaksu ja tasandufondi kaudu.
- suurendades maksuautonoomiat maade hindamise läbiviimise, kohalike maksude osakaalu suurendamise ja üksikisiku tulumaksu protsendi määramise õiguse kaudu.

 Suurendada **kohalike omavalitsuste motivatsiooni ettevõtluskeskkonna arendamisel** juriidilise isiku tulumaksust osa jaotamisega töökohtade arvu järgi KOVis ja kohaliku kasu instrumentidele õigusliku aluse andmisega.

 Edasi arendada **rakendust „minu omavalitsus“**, muutes rakendus igapäevaseks tööriistaks kohalike omavalitsuste teenuste arendamisel, omavalitsuste ülesannetega seotud poliitika kujundamisel ning siduda omavalitsuste rahastamine teenustasemetega.

² Elanike rahulolu uuringu meetodika muudatuse tõttu viiakse uuring läbi 2022 teisel poolaastal ning andmed selguvad 2022. aasta lõpuks/2023. aasta alguseks.

 Edasi arendada **omavalitsuste finantsjuhtimist**, sh regulatsioonide muutmist, liikumaks tulemuspõhise, huvigruppe kaasava ning läbipaistva eelarvestamise poole.

 Seirata **kohalike omavalitsuste finantsolukorda** ja hinnata finantssuutlikkust omavalitsuste finantsilise jätkusuutlikkuse tagamiseks.

Tulemus: Eestis on finantsiliselt kestlik kohalik tasand, kus finantsinformatsioon on läbipaistev ning finantsraskustes KOVe ei ole.

Meede 3. Ruumiline planeerimine						
Tegevus 3. Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine						
Eesmärk:	Ruumiline planeerimine loob kõigil planeerimistasanditel eeldused erinevaid arenguvajadusi tasakaalustava, kvaliteetse ja säästliku ruumikasutuse tekkeks läbi avaliku protsessi					
Mõõdik	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Sihttase					
2015. aastal jõustunud planeerimisseaduse alusel kehtestatud üldplaneeringute arv (max 73)	13	24	39	56	73	73
Kesktes planeeringute andmekogus digitaalselt kättesaadavate planeeringute osakaal	0.25	10%	30%	50%	75%	80%

Tegevused:

Strateegiliste pikaajaliste maakasutust suunavate dokumentide koostamine (üleriigiline planeering, maakonnaplaneering ja üldplaneering) on ainus haldusmenetlus, mille eesmärk on erinevate valdkondade arenguvajaduste tasakaalustamine, mitte ühe konkreetse valdkonna (näiteks transport, muinsuskaitse, looduskaitse või ettevõtlus) ruumivajaduse rahuldamine. Erinevate valdkondade ruumiliste arenguvajaduste tasakaalustamine võimaldab kasutada säästlikumalt loodus- ja rahalist ressursi. Riigi eriplaneeringute eesmärk on leida asukoht suure riikliku huviga ehitistele ja kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu eesmärk on leida asukoht olulise ruumilise mõjuga ehitistele.

Väljakutsed:

 Ruumiplaneerimise volitused on piiratud ja ruumi kvaliteet sõltub oluliselt eri valdkondade otsustest, mis langetatakse väljaspool ruumilist planeerimist. Näiteks maksupoliitikast, transpordipoliitikast, keskkonnapoliitikast, regionaalpoliitikast, energeetikas tehtavatest otsustest ja seatavatest eesmärkidest. Suures osas määrab tegeliku ruumilise arengu üldine majandusareng, laiemad demograafilised suundumused, avaliku sektori ja erasektori koostöövõime ning kohalike omavalitsuste tugevus.

 Eesti ruumilises ja strateegilises planeerimises tuleb valdkondade üleselt teadvustada kahanemise ja (valg)linnastumisega seotud probleemide lahendamise vajadust.

Rahvastikuprotsessid ja -prognoosid näitavad rahvaarvu jätkuvat kahanemist suures osas Eestis. Tagajärjeks on rahvastiku vananemine, väiksem maksutulu laekumine, piirkondlik ebavõrdsus maksutulude laekumisel, ebavõrdne teenuste pakkumine, laialivalgumisest tingitud suurem keskkonnamoormus ning suuremad teenuste osutamise ja taristu korrashoiuga seotud kulud kohalikele omavalitsustele elaniku kohta.

 Viimastel aastatel on tõusnud esile suure mõjuga **Eesti maa- ja ruumikasutusega seotud teemad** - kliima-ja keskkonnameesmärkide rakendamine ruumiloomes, kvaliteetse ruumi aluspõhimõtete juurutamine, kahanemist kohandav planeerimine, elamumajanduse väljakutsed, suurte strateegiliste objektide asukohad jms. Koostada tuleb uus Eesti keskne ruumilise arengu dokument – üleriigiline planeering. Eelmine, praegu kehtiv üleriigiline planeering „Eesti 2030+“, koostati aastatel 2010-2012.

 Kohalike omavalitsuste üldplaneeringute koostamine ruumilise arengu põhimõtete ja suundumuste määramiseks vajab jätkuvalt erinevate valitsusasutuste tihedat koostööd kohalike omavalitsustega. Uusi tänapäevaseid üldplaneeringuid või osaplaneeringuid koostab 2022. aasta seisuga 60 kohalikku omavalitsust, uued üldplaneeringud või omavalitsuse osaplaneeringud on kehtestanud kohalikku omavalitsust 15. Üldplaneeringute koostamine kestab edasi ka pärast 2023. aastat. Seejuures tuleb tähelepanu pöörata maakonnaplaneeringus määratud riigi huvide kajastamist kohalike omavalitsuste üldplaneeringutes ja strateegiliste probleemide lahendamisele ruumiplaneerimise lahendustega.

 Vajalik on jätkata ruumilise planeerimise valdkonna digipöördega, et tõhustada ja lihtsustada planeeringute koostamist ja planeeringuandmete kasutamist.

 Taastuenergeetika ja kliimameesmärkide täitmiseks tuleb toetada kohalikke omavalitsusi tuuleparkide planeerimisel ja leida lahendusi takistuste elimineerimisel, sh tööjõu puudusele.

Tegevused:

Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja rakendamine

Teenuse eesmärk on planeerimispraktika arendamine kohalikes omavalitsustes ja riigi tasandil. Tegevused eesmärgi saavutamiseks on järgmised:

 Välja töötada viisid taastuenergeetika ruumilise planeerimise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise kiirendamiseks ja kestlikuks planeerimiseks riigi tasandil ja kohalikul tasandil. Rakendades tõhusaid ning kestlikku arengut soosivaid planeerimise võimalusi saab lahendada energiakriisi ja toetada rohepöört;

 Taastuenergia ehitise planeeringu ja KSH (KMH täpsusega) lähtekohad (2022-2023)

 Kestliku ja kvaliteetse ruumi planeerimise tööriistakast (2023-2024), et välja töötada kestlikku ruumilist planeerimist toetavaid mõõdikuid ja praktilised ruumilises planeerimises kasutatavad töövahendeid ning testida loodavat tööriistakasti.

 Kestliku arengu põhimõtetest lähtuva ruumilise planeerimise tagamiseks tuleb tiheda asustusega alasid tugevdada ning töötada välja kestliku ruumiplaneerimise ja maakasutuse põhimõtted nii linnalise kui hajali maalise asustuse osas;

 Leida võimalusi kohalikes omavalitsustes **planeeringuspetsialisti, arhitekti positsiooni tugevdamiseks**. Samuti leida lahendused pädevuse tagamiseks asutustes ja ametites, mis

osalevad igapäevaselt planeeringumenetlustes, eriti enda valdkonna vajadustele tuginedes kooskõlastuse andjana;

 Kujundada **planeerimispraktikat** selliselt, et kaasamine planeeringute koostamisel tagaks kõigile võimaluse oma seisukohtade esitamiseks ja seeläbi leitaks parimaid ruumilahendusi konkreetses asukohas;

 Koostada ja pidevalt ajakohastada **vajalikud riiklikud planeeringud** riiklike ruumivajaduste määratlemiseks ning riikliku tähtsusega ehitiste asukohavalikuks;

 Viia ellu arendustegevusi ja muudatusi **ruumilise planeerimise rohelises raamatus** välja toodud parendusvajaduste realiseerimiseks.

 Suurendada **kohalike kogukondade ja kohalike omavalitsuste tulumishuvi** ettevõtluse arendamisel ning tagada otsuste läbipaistvus ja arendajate võrdne kohtlemine, töötades välja vajalikud valdkondlikud regulatsioonid ning meetmed. Riigikogus on vastu võetud regulatsioon tuuleparkidest põhjustatud häiringu hüvitamiseks elanikele ja kohalikele omavalitsustele. Lahendamist vajavad kaevandustest jt objektidest põhjustatud häiringu hüvitamised.

 Töötada välja ja viia ellu **lahendused kahanevate asulate vähenenud rahvaarvuga kohanemiseks**, et luua kvaliteetne elukeskkond, toimiv kinnisvaraturg ning tagada hea avalike ja kaubanduslike teenuste kättesaadavus. Toimub OECD projekti SPADAPT - *Adapting to shrinkage and ageing through spatial interventions* (Nutikas kahanemisega kohanemine Eestis)³[1](#) [tulemuste](#) rakendamine. Teenuste kättesaadavuse parandamiseks, tasakaalustatud ruumilise arengu ja kvaliteetse elukeskkonna edendamiseks osaletakse koostöös teiste ministeeriumite ja valitsusasutustega erinevate sekkumiste ettevalmistamisel ja läbiviimisel, mille eesmärk on kahaneva rahvaarvuga kohanemine.

  Kohalike omavalitsuste tegevuse toetamine läbi nõustamise, juhendamise ja koolitamise;

 Planeerimisõiguse muudatuste ettevalmistamine ja muudes seonduvates õigusloomeprotsessides osalemine;

 Sotsiaalse taristu väljaehitamise kokkulepete ja tasu uuring (2023)

 Võrdlusriikide analüüs planeerimissüsteemi ja planeerimisõiguse viimase aja olulisematest muudatustest ja reformidest- Läti, Soome, Norra ja UK näitel/Planeerimisõiguse uute teemade käsitlemiseks lähiriikide analüüs (2022)

 Rahvusvahelistes võrgustikes osalemine riikliku planeerimispraktika edendamiseks ja makroregionaalsete ruumiliste arenguvajaduste määratlemises osalemiseks;

Planeeringumenetluste kiirendamine ja lihtsustamine nii õiguslike kui digilahenduste abil:

 Planeeringute keskse andmekogu juurutamine planeeringute kättesaadavuse tagamiseks (sh varem kehtestatud planeeringute tagantjärele digiteerimine).
uuring.

³ <https://planeerimine.ee/juhendid-ja-uuringud/nutikas-kahanemisega-kohanemine-eestis/>

Üleriigilise planeeringute menetluse infosüsteemi analüüsimine ja arendamine, et tagada tõhusam, kaasavam ja läbipaistvam planeeringute menetlemine.

! **Ruumilise arengu seiremeetodite arendamine:** maakasutusmuudatuste seireraamistiku välja töötamine, elukeskkonnaga rahulolu mõõtmise jätkuv arendamine ning parem sidumine eri valdkondade poliitika kujundamise ja rakendamisega.

Elukeskkonnaga rahulolu mõõtmise meetodika täiendusvajadused ja jätkuuringute läbiviimine KOV andmekorje osana.

Üleriigilise, maakonna-, eri- ja KOV planeeringute alane tegevus

Teenuse eesmärk on üleriigilise planeeringu, üleriigilise mereala planeeringu, maakonna- ja eriplaneeringute koostamine ja ajakohasena hoidmise korraldamine ning KOV planeeringute menetlemine ja heakskiit.

Tegevused eesmärgi saavutamiseks on järgmised:

Üleriigilise planeeringu „Eesti 2050“ koostamine.

Eesti maakasutust mõjutavad rahvusvahelised trendid. Üleriigilise planeeringu alusuuring, mis on sisendiks üleriigilise planeeringu koostamisele;

Maakonnaplaneeringute (sealhulgas teemaplaneeringud) algatamine ja koostamine, kehtestatud maakonnaplaneeringute asjakohasuse hindamine, tegevuskavade täitmise seire ning vajadusel tegevuskavade uuendamine;

Pärnu maakonnas kogu jõe ulatuses maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu koostamine (2022-2023);

! Pärnu maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ uuendamine trassilõikude 3A, 4A ja 4H osas (2020–2024);

! Harju maakonna maavarade teemaplaneeringu koostamine (2022 - 2025);

! Rapla ja Pärnu maakondade maavarade teemaplaneeringu algatamine ja koostamine (2023-2026);

Eriplaneeringute koostamise algatamine, koostamise korraldamine, menetlustoimingute tegemine ja kehtestamiseks ettevalmistamine.

! Tallinna ringraudtee riigi eriplaneeringu algatamine koostamine (2023-2028);

! Tallinn - Narva maantee Haljala - Kukruse lõigu 2+2 riigi eriplaneeringu koostamine (2022 - 2027);

! Liivi lahe meretuulepargi elektriühenduse riigi eriplaneeringu koostamine (2022 - 2027);

KOV planeeringute (üld- ja detailplaneeringud) ja nende keskkonnamõju strateegilise hindamise menetluse õiguspärasuse kontroll, KOV planeerijate nõustamine, juhendamine ja koolitamine;

Tulemus: Ruumiplaneerimine läbi avaliku protsessi on eri arenguvajadusi tasakaalustav ning ruumikasutus kvaliteetne ning säästlik. Ruumilise planeerimise seadusruum ja praktika edendavad häid ruumiotsuseid.

Meede 4. Maakasutus ja maatoimingud					
Tegevus 4. Maakasutuse ja maatoimingute korraldamine					
Eesmärk:	Maakasutuse otsused ja nende rakendamiseks tehtavad maatoimingud viiakse ellu kooskõlas maakasutuspoliitika põhimõtetega.				
Möödik	2022	2024	2025	2026	2027
		Sihttase			
Reformimata maaüksuste arv	7700	7600	5200	2800	1000
Maa-ameti hallata olev riigimaa (kinnisasjade) arv	22 864	22 800	22 400	21 600	20 000
Maakatastri andmete usaldusväärsus määr, %	49,9	50,7	51,2	51,7	52,1

Tegevused:

Eesmärgi saavutamiseks töötatakse välja ja lepitakse kokku maakasutuspoliitika põhimõtteid, millest lähtutakse maakasutust puudutavate otsuste tegemisel. Vaadatakse üle ja vajadusel muudetakse olemasolev maakasutuspoliitika rakendamist toetav õiguslik regulatsioon eesmärgiga muuta maatoimingud lihtsamaks, vähem ressursimahukamaks ja rohkem seostatumaks erinevate maakasutuse korraldamist puudutavate valdkondadega. Arendatakse digitaalsete maatoimingute tegemist, andmevahetust maa kasutust ja omandit määravate andmekogude vahel ja maa andmete kvaliteedi parandamist.

Väljakutsed:

 Koostöös erinevate valitsusasutustega vajavad väljatöötamist ja kokku leppimist maakasutuspoliitika põhimõtted, millest lähtuda maakasutuse planeerimisel ja maatoimingute tegemisel. Maakasutuspoliitika arvestab planeerimisseaduse ja kvaliteetse ruumi aluspõhimõtetega, strateegiliste planeeringutega, ehituse pika vaatega jt asjakohaste strateegiatega moodustades nendega ühtse terviku. Erinevate valdkondade huvide tasakaalu hoidvate maakasutusotsuste (ruumiotsuste) tegemiseks on vajalik tagada regulaarne maakasutuse seire kokkulepitud möödikute ja meetodika alusel.

 Ruumiline planeerimine ja maatoimingud vajavad rohkem sidustamist. Maakasutuse põhimõttelised kokkulepped tehakse planeerimise protsessis ja fikseeritakse hiljem planeeringute elluviimisel maatoimingutega. Probleemiks praegu on, et planeerimisel ei hinnata planeeringu mõju maaomandite ja -kasutuste väärtuste muutusele tulenevalt maakasutusõiguste

muutumisest ega lepita kokku võimalikes hüvitistes, mistõttu võib ajakulu planeeringute elluviimisel (maatoimingute tegemisel) olla ebamõistlikult suur. Ühtlustamist vajavad maakasutuse otstarbed maakatastris ja planeeringutes, need on aluseks maakasutuse suunamisel, maa maksustamisel ja hindamisel.

 Riigil on ühtne avaliku sektori huve teeniv maareserv, mida valitsetakse kokkulepitud põhimõtete alusel. Riik omab terviklikku ja pikka vaadet avalikest huvidest, riik on heaperemehelik maaomanik omades detailset ülevaadet oma maaportfelist, kus iga maaüksuse vajalikkus on eesmärgistatud ja maad on korras hoitud. Maareservi säilitatakse võimalikult kuluefektiivselt, tagades maa käibes hoidmise (rendile andmise) nii kaua, kui seda ei ole vaja kasutada avalike ülesannete täitmiseks vähendades sellega ka avaliku sektori kulusid. Riigi ja kohalike omavalitsuste vahelised maatoimingud on lihtsad, neid tehakse ühes keskkonnas ja võimalikult väikese ressursikuluga.

 Maatoiminguteks vajalik info on kergesti kättesaadav, maatoiminguid tehakse lihtsalt, kiirelt ja digitaalselt. Maa ja kinnisvaraga seotud andmed, regulatsioonid, tööprotsessid ja infosüsteemi teenused on koondatud ühtseks maatoimingute platvormiks, mille keskne andmekogu on maakataster, millel on ladus andmevahetus teiste maa kasutust ja omandit määratlevate andmekogudega (sh kinnistusraamat, ehitisregister ja planeeringute andmekogu). See loob aluse maakasutusest (sh maakasutuspiirangutest ja maahõivest) ülevaate saamiseks ning digitaalsetele maakorraldustoimingutele muutes need tavapäraseks viisiks maakasutuskokkulepete tegemisel planeeringute elluviimisel.

 Maareform on lõpusirgel. Maareformi lõpetamiseks on vaja teha erinevaid toiminguid vähemalt 7000 maaüksusega, sealhulgas läbi viia menetlusi reformimata maal asuvate ehitiste omanike kasuks, maa riigi omandisse jätmiseks või munitsipaalomandisse andmiseks. Lisaks tuleb ca 7000 iseseisva kasutusvõimaluseta maa osas maareformi käigus viia läbi piirnevale kinnisasjale juurdelõike tegemise menetlus.

Tegevused:

Riigi maakasutuspoliitika kujundamine

 Töötatakse välja riigi maakasutuspoliitika ja tegevuskava.

 Täiendatakse olemasolevat õigusregulatsiooni eesmärgiga toetada riigi maapoliitika põhimõtete elluviimist, sh riigi ja kohaliku omavalitsuse vaheliste maatoimingute muutmist lihtsamaks, kiiremaks ning läbipaistvamaks, andmekvaliteedi parandamist jms.

  Riigi reservmaa sisu, eesmärgid ja reservmaa kasutamise kord reguleeritakse õigusaktis üheselt ja selgelt. Luuakse reservmaa analüüsi toetav infotehnoloogiline keskkond.

 Koostatakse analüüs ja ettepanekud linnades ja asulates kasutuses mitte oleva riigimaa võõrandamise võimaluste kohta KOV-le ettevõtluse, kogukondlike ja avalike huvide täitmise eesmärgil. (VVTP p7.1.7)

Riigimaa haldamine

- ! Maa-ameti maaportfelli inventuuri läbi viimine vastavalt kehtestatud nõuetele.
- Tagatakse Maa-ameti hallatavate maade heaperemehelik valitsemine ja korrashoid vastavalt kokkulepitud reeglitele.
- Riigimaade võõrandamine (sh avaliku huvi väljaselgitamine) ja kasutamiseks andmine.

Maatoimingute läbiviimine

- Kohaliku omavalitsuse üksuste ja riigi vaheliste maatoimingute kujundamine lihtsamaks, kiiremaks ja läbipaistvamaks.
- Riigi huvide kaitsmine planeeringute, teede ja tehnovõrkude projekteerimise menetlustes.
- Maa kasutusõiguse (servituut, isiklik kasutusõigus) seadustamine juurdepääsuprobleemide lahendamiseks ning võrguühenduse rajamiseks kodudele ja ettevõtetele.
- Maakorraldustoimingute teostamine riigimaade korrastamise eesmärgil ja tehinguteks ettevalmistamisel
- Riigimaade arvestuse pidamine (sh maabilansi koostamine)

Avalikes huvides maade omandamine

- Riigi avaliku huviga taristuprojektide elluviimiseks kinnisasjade omandamise menetluste läbiviimine.

! Rail Balticu projektiga seotud kinnisasjade omandamine

! Eesti Raudtee projektiga seotud kinnisasjade omandamine

! RePowerEU elluviimisel maaga seotud toimingud

Kinnisvara hindamine ja analüüsimine

- Kinnisvaratehingute andmebaasi pidamine
- ! Maa korralise hindamise läbiviimine ja meetodika edasiarendamine
- ! Kinnisasja erakorralise hindamise korraldamine ja läbiviimine
- Kinnisvaraturu analüüside tegemine ja avalikustamine

Maareform

- Maareformi käigus omandisuhete seadusest tulenev ümberkujundamine, sh läbi viia

menetlusi reformimata maal asuvate ehitiste omanike kasuks, maa riigi omandisse jätmiseks või munitsipaalomandisse andmiseks.

 Maareformi käigus tekkinud iseseivat kasutusvõimalust mitteomavate maatükkide omandiküsimuste lahendamine.

Kinnisasja ruumilise ja õigusliku ulatuse haldamine

 Kinnisasja piiri, ruumiline ulatuse, maa väärtuse, maa looduslikku seisundit ja maa kasutamist kajastava informatsiooni kvaliteetne registreerimine maakatastris ja avalikkusele kättesaadavuse tagamine.

 Maatoimingute platvormi väljaarendamine.

Katastrimõõdistamise ja -kontrolli teostamine

 Katastriandmete kvaliteedi tagamine kontrollmõõdistamise korraldamisega.

 Katastriandmete kvaliteedi tagamine litsentseeritud maamõõtjate tegevuse järelevalve korraldamisega.

Tulemused: Riigi maakasutuspoliitika ja sellekohased dokumendid on ajakohased ning riigi seisukohad maareformi, maatoimingute ja maakasutuse küsimustes on antud. Riigi reservmaa sisu, eesmärgid ja reservmaa kasutamise kord on õigusaktis üheselt ja selgelt reguleeritud. Riigi maareserv on hallatud ja hooldatud ning tagatud on parim kasutus. Maaüksuse omandisuhe on seaduslikult ümberkujundatud. Maatoimingud on läbi viidud nõuetekohaselt. Katastri andmed on avaandmetena kättesaadavad. Katastrimõõdistamise ja -kontrolli toimingud on tähtaegselt läbi viidud. Maade väärtuse kohta on info olemas.

Meede 5. Ruumiandmete tagamine					
Tegevus 5. Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine					
Eesmärk:	Kvaliteetsed ruumiandmed ja -teenused on igapäevase kättesaadavad ja toetavad tarkade otsuste tegemist				
Mõõdik	2022	2024	2025	2026	2027
		Sihttase			
Kuni 4.a vanuste topograafiliste andmete osakaal, %	80 (2022)	80	80	80	80

Ruumiandmete vastavus nõuetele, %	5	15	20	25	30
-----------------------------------	---	----	----	----	----

Tegevused:

Ruumiandmetega on seotud ühiskonna kõik valdkonnad, sh kõik „Eesti 2035“ valdkonnad.

Ruumiandmete tagamine hõlmab asukohaga seotud andmete kogumist, hoidmist, töötlemist ja jagamist teenuste abil. Ruumiandmed on näiteks kaardid, ortofotod, kõrgusandmed, satelliitseire tulemused, maaüksuste piirid, aadressid, loodus- ja ehitatud keskkonna objektide andmed.

Ruumiandmete tagamiseks on vajalik vastava taristu olemasolu ja haldamine (riiklik geodeetiline süsteem, asukohamäärangu püsijaamade võrk, aeromöödistamiseks kohandatud lennuk aeroamera ja aerolaserskanneriga jm). Ruumiandmeteenusteks kogutakse andmed ühtsel korrasstatud viisil ja hoitakse need piisavalt ajakohasena, arendatakse andmete riskasutust, võimalusel taaskasutust vältimaks andmete dubleerimist.

Väljakutsed:

 Ruumiandmete tootmine ja ruumiandmeteenuste arendamine lähtub kasutajate vajadustest ja toimub kaasaegselt. Asja- ja ajakohaste ruumiandmete oskuslik kasutamine peab olema integreeritud igal tasandil otsustusprotsessidesse. Selleks on vajalik ruumiandmeteenuste välja arendamine kasutajate vajadustest lähtuvalt, kasutajate pidev koolitamine andmeid leidma ja kasutama ning kaasajastada ruumiandmete hõivamise süsteem, sh rakendada kolmemõõtmelised andmed ja teenused ning tehisintellekti lahendused (kratid).

 Ruumiandmed kui avaandmed on koostoimelised ja lihtsalt leitavad. Nii INSPIRE direktiiviga nõutud, kui ka siseriiklike andmestike metaandmete koondamise koht on Eesti geoportaali ruumiandmete kataloog, mis vahetab andmeid Eesti avaandmete teabevärvaga. Selliselt on hästi leitavad nii riigiasutuste, kohalike omavalitsuste kui ka vabatahtlike teabevaldajate ruumiandmed. Väljakutseks on, et kõik INSPIRE direktiiviga kaetud ruumiandmete teabevaldajad on teadlikud direktiivi nõuetest ja arvestavad nendega andmete hõivel, haldamisel, töötlemisel ning andmekogude arendamisel.

 Kesksete riiklike ruumiandmerakenduste arendamine. Riiklikud aluskaardid ja aadressiandmed lisatakse koosvõime raamistikku, et riiklike süsteemide arendajad kasutaks alati ajakohast ning kvaliteetset kaardiinfot. E-riigi koodivaramus avaldatakse taaskasutuse ning ühtse kasutajakogemuse eesmärgil kaardiakna kood. Väljakutseks on lisaks kahemõõtmelistele kaarditeenustele luua ka kolmemõõtmelised kaarditeenused ja kaardiakna teenused. Arvestades liikuvuse ja ligipääsetavuse nõudeid arendatakse huviobjektide (POI - point of interest) kogumist ja otsingusüsteemidega integreerimist, luuakse kaarditeenuste juurde teekonnaarvutuse süsteem.

Tegevused:

Aeromöödistamine ja -laserskaneerimine

 Aeromöödistamise ja laserskaneerimise toimingute teostamine, et ruumiandmete lähteandmeteks oleval ortofotod ja lidarandmed saaksid vastavalt plaanile uuendatud.

- ! RePowerEU raames seadmete uuendamine

Baasruumiandmete tootmine

- Topograafia andmekogu andmete ajakohastena hoidmine.

- ! Veekogu tüübi määramine integreeritakse Eesti topograafia andmekogu andmete tootmise- ja kvaliteediprotsessi.

- ! RePowerEU taastuenergeetika arendamise alusandmete koostamine

Geodeetilise süsteemi haldamine

- ! RePower raames ESTPOS võrgu uuendamine.

- Riikliku GNSS satelliitandmete keskuse ESTPOS haldamine

- Geodeetiliste andmete ajakohasuse tagamine.

Ruumiandmete analüüsimine ja avalikustamine

- Geo3D arenduste lõpuleviimine ja juurutamine.

- 2D ja 3D toodete ajakohastamine ja avaandme teenustena kättesaadavaks tegemine (sh API-d). Samuti 2D ja 3D ruumiandmete omavahelise ühilduvuse tagamine.

- INSPIRE ruumiandmeteenuste asjakohasuse ja direktiivi nõuetele vastavuse tagamine.

- Ruumianalüüside teostamine toetuste maksmiseks (KIK, PRIA jt toetused)

Aadressi- ja kohanimeandmete haldamine

- Aadressiandmete, huvipunktiandmete ja kohanimeandmete kvaliteedi tagamine.

- Aadressiotsingu teenuse (In-ADS) töökindluse tagamine.

- Aadressi- ja kohanimeandmete süsteemi (AKS) arendamine ja juurutamine, tagades riigi infosüsteemile jätkusuutliku tugiteenuse.

Geoloogiliste andmete haldamine

- Geoloogiliste avaandmete kasutajatele kättesaadavaks tegemine

- Maavarade registri ja ehitusgeoloogia andmebaasi ja spetsiaaltarkvara uuendamine.

- Maavarade registri ja ehitusgeoloogia andmekogu pidamine. Maavarade kaitse rakendamine. Kaevandamise aerokontroll. Geoloogilise kaardi jt geoloogiliste avaandmete visualiseerimine ja kasutajatele kättesaadavaks tegemine.

! RePowerEU elluviimisel maardlate alade menetlused

Tulemused: Ruumiandmete ja –teenuste kättesaadavus on kvaliteetselt tagatud, mis on kasutuses nii avalikus- kui ka erasektoris. Samuti on satelliidiandmed kättesaadavad koos teiste ruumiandmetega GreenIT kohaste teenuste kaudu. Aadressi- ja kohanimeandmed on hallatud ning geoloogilise kaardi andmed on avalikustatud.

5. Programmi juhtimiskorraldus

Regionaalpoliitika programmi eesmärgi täitmise eest vastutab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium. Ministeeriumi peamisteks koostööpartneriteks programmi elluviimisel on kohalikud omavalitsused, kohaliku omavalitsuse üksuste üleriigiline liit, maakondlikud omavalitsusliidud, maakondlikud arendusorganisatsioonid, ministeeriumid, Eesti Keele Instituut, Maa-amet, põhiseaduslikud institutsioonid, ülikoolid, uurimiskeskused, valdkonnaga seotud vabäühendused, valdkonnas tegutsevad konsultatsiooniettevõtted ja välispartnerid.

Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (KeMIT) osutab keskseid IT-teenuseid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisaladele. Regionaalpoliitika programmi 4. ja 5. meetme teenuste eelarve kajastub Keskkonnakaitse ja -kasutuse programmis 2024-2027.

Regionaalpoliitika programmi juhib regionaalpoliitika asekanstler koos halduse asekanstleriga. Programmijuhtide ülesanne on programmi koostamise ja uuendamise eestvedamine, elluviimise ja seire koordineerimine. Valdkonna eest vastutav minister kinnitab programmi pärast riigieelarve vastuvõtmist Riigikogus. Programm avalikustatakse Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi veebilehel.

Programmi tulemuste seire toimub vastavalt määrusele „Riigi eelarvestrateegia ja ministeeriumi valitsemisala eelarve projekti koostamise ning riigieelarve vahendite üleandmise kord“. Iga lõppenu aasta kohta koostatakse programmi tulemusaruanne, mis on sisendiks valdkonna „Tõhus riik“ tulemusaruandesse.